

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 8/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om statsbidrag till privata arkiv

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 september 2006 en proposition med förslag till lag om statsbidrag till privata arkiv (RP 127/2006 rd) till kulturutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- högskoleråd Juhani Hakkarainen, undervisningsministeriet
- arkivråd Eljas Orrman, Riksarkivet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om statsbidrag till privata arkiv. Lagen skall ersätta lagen om statsbidrag för arkiv av privat karaktär, som trädde i kraft 1975.

Enligt förslaget skall statsunderstöd av permanent karaktär kunna beviljas privata arkiv av avsevärd vetenskaplig betydelse. Ett arkiv godkänns såsom berättigat till statsunderstöd av permanent karaktär av undervisningsministeriet. I lagen föreskrivs om de villkor som ett arkiv berättigat till statsunderstöd av permanent karaktär skall uppfylla. Arkiv kan dessutom beviljas understöd enligt prövning för särskilda utveck-

lingsprojekt eller för projekt som är gemensamma för flera arkiv. Statsbidragsmyndighet i fråga om de understöd som anges i lagen är Riksarkivet. I fråga om statsunderstöden tillämpas i övrigt bestämmelserna i statsunderstödslagen. Statsunderstöd beviljas i första hand av tips- och lotterivinstmedel som anvisats för främjande av vetenskap.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2007 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2007.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet ser det som viktigt att arkivmaterial som hör till vårt nationella kulturarv blir bevarat och använt. Det är befogat att i samma utsträckning som hittills bevara vetenskapligt och samhälleligt viktigt material som har sitt ursprung i

organisationer och näringsliv på olika håll i samhället eller som framställts av privatpersoner som spelat en viktig roll för samhällsutvecklingen.

Samhällsutvecklingens olika uttrycksformer blev under tidigare århundraden dokumenterade

främst i statliga, kyrkliga och kommunala myndigheters arkiv, men situationen har förändrats betydligt under de senaste femtio åren. Olika slags organisationers arkiv inom den privata sektorn och också privatpersoners arkiv har fått en kraftigt ökad betydelse för dokumenteringen av närhistorien samt av den samhälleliga och ekonomiska utvecklingen under vår tid. Detta var känt då lagen om statsbidrag för arkiv av privat karaktär (998/1974) stiftades och trädde i kraft i början av 1975. Lagen har emellertid blivit tekniskt föråldrad. Därför anser utskottet att lagstiftningen behöver revideras. Samtidigt bör statsbidragsprocessen bli enklare.

Räknat från början av 2000-talet har sammanlagt 12 arkiv upprätthållna av registrerade föreningar eller stiftelser fått statsbidrag enligt beslut av statsrådet. Sådana arkiv är bl.a. vissa politiska partiers centralarkiv (5 st.), Centralarkivet för Finlands näringsliv, Finlands idrottsarkiv och Urho Kekkonens arkiv. I de statsunderstödda arkiven förvarades totalt 39 hyllkilometer urkundsmaterial i slutet av 2005. Utan de 31 senaste årens statsbidrag till arkiv av privat karaktär skulle de kommande generationerna ha en på ett avgörande sätt mindre och mycket ensidigare dokumentation att tillgå kring det finländska samhällets utveckling i närhistorien.

De privata centralarkiven har med hjälp av statsbidrag kunnat samla ett unikt källmaterial som gäller det intellektuella arvet, kulturlivet

och det ekonomiska livet samt medborgaraktivitet och privata personer och som är så omfattande att arkivverket knappast skulle ha kunnat ta emot det. Det förtroende dessa arkiv åtnjuter bland sina egna referensgrupper har också medverkat till en aktiv och motiverad insamlingsverksamhet. De privata centralarkiven har också omfattande handbibliotek, stora fotografisamlingar, muntlig tradition, affischer och teckningar samt audiovisuellt material och inspelningar. Enskilda sammanslutningars samt släkters, familjers och privatpersoners arkivmaterial är dessas privategendom och ett synnerligen betydande material av detta slag riskerar att förstöras, om bevarandet av det inte kan tryggas ekonomiskt.

Utskottet uppmärksammar att materialet i de privata centralarkiven är tillgängligt för alla forskare på samma villkor och att de allmänna principerna i arkivlagen och offentlighetslagen tillämpas i fråga om materialets offentlighet. Arkiven har yrkeskunnig personal och förvaringsutrymmen som godkänts av Riksarkivet.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår kulturutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 12 oktober 2006

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Sade Tahvanainen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Hanna-Leena Hemming /saml
Sinikka Hurskainen /sd
Tuomo Hänninen /cent
Tatja Karvonen /cent
Minna Lintonen /sd
Mikaela Nylander /sv

Kirsi Ojansuu /gröna
Seppo Särkiniemi /cent
Ilkka Taipale /sd
Marja Tiura /saml
Jutta Urpilainen /sd
Raija Vahasalo /saml
Unto Valpas /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.